

**Сарыбаев Ыктияр Уалибековичтің 6D120100- «Ветеринариялық медицина» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «Сиырларды LHCGR, FSHR локустары бойынша генотиптеу және зерттеу генінің экспрессиясына байланысты овуляция деңгейін анықтау» тақырыбында орындалған диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің жазбаша
ПІКІРІ**

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	6D120100- «Ветеринариялық медицина» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін Сарыбаев Ыктияр Уалибековичтің жазылған диссертациялық жұмысы ғылымды дамытудың басым бағыттарына сәйкес келеді.
		1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы) 3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)	-
2.	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Докторанттың орындаған ғылыми жұмысы ветеринария ғылымының дамуына үлес қосады. Гонадатропты гармондардың бөлінуіне әсер ететін LHCGR, FSHR гендерінің алатын орны, өзгеру

			динамикасы және оның репродуктивтік қызметтегі маңызы зерттелген және осы уақытқа дейінгі белгілі болған мәліметтер қорын толықтырады.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Докторанттың диссертациялық жұмысты өзі жазу деңгейі жоғары. Алдыға қойылған міндеттерді толықтай орындап, нақты нәтижелерін көрсете білген.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.	Ұсынылған LHCGR, FSHR локустары бойынша сиырларды генотиптеу нәтижелері аталған ген аллелдерінің репродуктивтік қызметке әсері олардың буаздық кезіндегі физиологиялық белсенділігі сиырлардың жыныстық циклінің дұрыс өтуіне және ұрықтануымен төлдеуіне, сонымен қатар өнімділіктің жоғарылауына мүмкіндік береді. – Жоғарыда көрсетілген мәселені шешудің негізгі жолы ретінде қарастырылып, диссертацияның өзектілігін толықтай сипаттап отыр.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды	Диссертациялық жұмыстың мазмұны оның тақырыбын айқындап отыр.
		4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді	Ғылыми зерттеудің негізгі мақсаты: Голштейн тұқымды сиырларды LHCGR, FSHR локустары бойынша генотиптеу және зерттеу генінің экспрессиясына байланысты овуляция деңгейін анықтап, олардың репродуктивтік қызметін және

			ұрықтану, төлдеу деңгейін көтеру. Осы мақсатқа жету үшін анықталған міндеттер, диссертация тақырыбына толығымен сәйкес келеді.
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ	Диссертациялық жұмыстың «Кіріспе», «Әдебиеттерге шолу», «Өзіндік зерттеулер», «Зерттеу нәтижелерін бағалау және талдау», «Қорытынды», «Ұсыныстар» атты тараулары және оның бөлімдері бір-бірімен ұштасып, бір логикалық жүйеге жинақталып, өзара толық байланысқан және ғылыми еңбектің міндеттерін шешіп, мақсатына жетуге бағытталған.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген	Диссертациялық жұмыста алынған зерттеу нәтижелері ішкі бірлікпен сәйкес келеді және сыни түрде талданған. Ізденуші өзінің жұмыстарының нәтижелерін басқа зерттеушілердің жұмыстарында жарияланған деректерді салыстыра отырып баға берген.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) <u>жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</u> 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Диссертацияның нәтижелер мен қағидаттар толығымен жаңа. Диссертациялық жұмыста бөлініп алынған ДНК-дан полимеразды тізбекті реакция арқылы асыл тұқымды голштин сиырларын FSHR, LHCGR локустары бойынша генотиптеу жұмыстары жүргізіліп, аталған локустар бойынша генетикалық зерттеу тобындағы сиырларда таралуы, ген локустары бойынша аллелдердің репродуктивтік қызметке ассоциативтік әсері анықталған, сонымен қатар ген тепе теңдігі, χ^2

			көрсеткіштері зерттелген. Жыныстық цикл кезіндегі фертильдігіне тікелей әсері зор гонадотропты гормондар ЛГ және ФСГ рецепторларының көрсеткіштері және зерттеу гендерінің экспрессиясына байланысты овуляция деңгейі анықталған.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Диссертациялық жұмыста атқарылған зерттеулердің нәтижелерінің қорытындылары жаңа болып табылады.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Техникалық шешімдер толығымен жаңа және гонадотропты гармондардың бөлінуіне әсер ететін LHCGR, FSHR гендерін зерттеулердің нәтижелерімен негізделген.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген /негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)	Диссертациялық жұмыстың негізгі қорытындылары нәтижелерімен, дәлелдемелермен ғылыми тұрғыда негізделген. Ғылыми-әдістемелік деңгейі заман талабына сай.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет: 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді;	7.1 Ізденушінің диссертациялық жұмысының нәтижесінде қағидаттар тиісті зерттеу

		2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) жоқ 7.3 Жаңа ма? 1) ия; 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ	нәтижелерімен дәлелденген, оны жарияланған жұмыстарынан көруге болады. 7.2 Диссертациялық жұмыста тривиальдік элементтер жоқ. 7.3 Негізгі қорғалатын ережелер жаңа болып табылады. 7.4 Қолдану деңгейі кең: 7.5 Қорғауға ұсынылған негізгі ережелер жарияланған мақалаларда дәлелденген.
8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ 8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ	Ия. Методикалық тұрғыдан қарағанда алға қойылған мақсатқа жету үшін ізденуші әдістемелерді дұрыс тандап алған және әрбір әдіске тиісті сілтемелер келтірілген. Демек, ғылыми нәтижелердің сенімділік дәрежесі сенімді деңгейде. Ия. Диссертациялық жұмыс компьютерлік технологияларды қолдана отырып, 11 кесте, 13 суретпен безендіріліп сипатталған. Сандық мәліметтер өңделген.

		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия ; 2) жоқ	Ия. Диссертацияның қорытындылары өзара байланысқан және олар ПТР және УДЗ зерттеулермен негізделген және дәлелденген.
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған	Диссертациялық жұмыстағы берілген маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді, олар отандық, алыс және жақын шет елдік ғалымдардың ғылыми жұмыстарына сілтемелер жасау арқылы расталған.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті /жеткіліксіз	Ізденуші диссертациялық жұмысында 170 ғылыми еңбектерді қолданған. Пайдаланған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті.
9	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия ; 2) жоқ	Ия. Диссертациялық жұмыстың мазмұнында теориялық маңызы бар.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия ; 2) жоқ	Ия. Ізденуші жүргізген зерттеулер нәтижелері ауқымды, жұмыстың практикалық маңызы бар.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) толығымен жаңа ; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Диссертанттың құрастырған практикалық ұсыныстары толығымен жаңа болып табылады. Нәтижелері отандық және шетелдік ғылыми басылымдарда 6 мақала ретінде жарық көрген.

10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары ; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Ізденуші Ы.У.Сарыбаевтың академиялық жазу сапасы – жоғары, жазу ерекшеліктеріне сай аяқталған, ғылыми стильді ұстанған, құрылымы жүйелі. Диссертацияның құрылымы мен мазмұны ережелер мен талаптарға сәйкес келеді.
11	Диссертацияға ескертулер		Диссертациялық жұмыста жазу кезінде кейбір сөздердің қазақша баламасы қазақша мәтіні дұрыс жазылмаған, тікелей сөйлеммен айтылған деп есептеймін. Мысалы жыныстық циклді- жыныстық кезең десе болады, аналық бездің кистасы дегенді-жұмыртқалық күлдіреуігі деген дұрыс, аналық жыныс безін – жұмыртқалық десе болар еді. Бірақ бұл ескертулер диссертацияның құндылығын, ғылыми маңыздылығын төмендетпейді.
12	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы		Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейінің мазмұны, құрылымы мен сапасы талаптарға сай жазылған. Барлығы 6 ғылыми мақалары ғылыми жұмыстың жоғары деңгейі мен ғылыми өзіндік көзқарасты көрсетіп айқындайды.

	бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)		
13	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)		Сарыбаев Ықтияр Уалибековичтің «Сиырларды LHCGR, FSHR локустары бойынша генотиптеу және зерттеу генінің экспрессиясына байланысты овуляция деңгейін анықтау» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы ҚР ҒжЖБМ-нің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитетінің талаптарына сәйкес орындалған, толық аяқталған жұмыс және «Дәреже беру» қағидаларының 2-тармағында көрсетілген диссертациялық талаптарына толық сәйкес келеді деп есептеймін және 6D120100- «Ветеринариялық медицина» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беру туралы шешімді ұсынамын.

Ресми рецензент,

Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің, Ветеринария және агротехнология институтының доцент м.а., философия докторы (PhD)

А.К.Кереев

<i>A.K. Keremov</i>	
қолын куәландырамын.	<i>Handwritten mark</i>
ПЖЖ басқармасының басшысы	
2024 ж. «18» 11	
"ЖӘҢГІР ХАН АТЫНДАҒЫ БАТЫС ҚАЗАҚСТАН АГРАРЛЫҚ-ТЕХНИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ" КеАК	